

Utenriks- og forsvarskomiteen
utenriks-forsvar@stortinget.no

12. August 2016

Høring - Prop. 151 S (2015-2016) Kampkraft og bærekraft - Langtidsplan for forsvarssektoren

Vi viser til utsendt invitasjon til å delta i høring fra Utenriks- og forsvarskomiteen på Stortinget.

Regjeringen vil legge ned flere av Forsvarets musikkorps og samlokalisere Forsvarets musikk på ett sted for å spare det som i forsvarssammenheng er småpenger. Antallet årsverk i Forsvarets musikk begrenses oppad til 100. De gjør med dette 60-90 musikere arbeidsløse, samt den tilhørende administrasjon for hvert korps. I tillegg vil en rekke dirigenter, komponister og arrangører berøres sterkt, og alle regionale og lokale kulturinstitusjoner som henter instruktører fra Forsvarets musikk vil miste kvalifisert kompetanse.

Vi viser til forslaget fra Regjeringen som omfatter Forsvarets musikk:

«Forsvarets avdeling for kultur og tradisjon viderefører sine oppgaver. Kostnadene knyttet til kultur og tradisjon skal reduseres. Kostnadsreduksjoner kan oppnås gjennom å samle Forsvarets musikk til ett sted eller å redusere antallet korps. En reduksjon fra fem til tre korps har vært vurdert, men anses ikke å gi tilstrekkelig kostnadseffekt, kvalitet og fleksibilitet. Derimot kan man oppnå disse effektene gjennom å samlokalisere Forsvarets musikk på ett sted. Antallet årsverk i Forsvarets musikk begrenses oppad til 100. HM Kongens Gardes musikkorps videreføres som i dag. Forsvarssjefen vil utrede muligheten for også å samle alle Forsvarets museer på ett sted, sentralt lokalisert, basert på størst mulig grad av selvfinansiering av driften.»

Tillitsvalgte i Forsvaret samles på tvers av fagforeninger for å slåss for korpene. Et bredt nasjonalt kulturfelt har engasjert seg i kampen for å verne om verdier Regjeringen nå er i ferd med å utradere. Også vi i Norsk Komponistforening (NKF) og NOPA er svært bekymret for de enorme konsekvensene de foreslåtte kuttene innebærer. Vi er takknemlige for denne muligheten til å komme med innspill i saken.

Norsk Komponistforening og NOPA er to interesseorganisasjoner for norske komponister, arrangører og tekstforfattere, for henholdsvis kunstmusikk og populærmusikk. Våre komponister og arrangører er viktige musikalske leverandører til alle Forsvarets musikkorps. Derfor vil også våre medlemmer bli sterkt berørt av nedleggelsene, så vel kunstnerisk som økonomisk.

Norsk musikk er i medvind, vi får betydelig internasjonal oppmerksomhet akkurat nå. Vi ser oss om etter nye næringer, og norsk musikk har vært fremhevet som et satsningsområde. Sentraliseringen av forsvarskorpene vil medføre en sterk svekkelse av det regionale og lokale musikkliv. Det vil svekke rekrutteringen til musikklivet da

svært mange profesjonelle musikere har startet sin karriere i skolekorps. Mange komponister og arrangører har fått praksis i å komponere og instrumentere for større ensembler gjennom korps. Det er viktig å analysere konsekvensene for norsk musikk generelt ved en eventuelt nedleggelse av de regionale forsvarskorpene.

Militærorkestrene er bindeleddet mellom militærmakten og sivilsamfunnet.

Med sin 200 år lange historie representerer Forsvarskorpene en lang tradisjon i norsk kunst og kulturliv. De forskjellige avdelingene som er forankret i flere regioner i landet har blitt bygget møysommelig opp over mange år. Det har vist seg å være en uvurderlig investering. Forsvarets musikk holder en meget høy kunstnerisk kvalitet og fyller mange roller ut over Forsvarets behov for seremoniell musikk. De har også en viktig sivil funksjon. Man skal lete lenge etter prosjekter med større kulturell uttelling i forhold til driftsmessige kostnader. Forsvarskorpene er

selve ryggraden i det profesjonelle musikklivet i vårt langstrakte land, og leverer et imponerende antall fremføringer av alle slag i ulike sammenhenger. Mange av de ansatte bidrar også inn i undervisning og er aktive i det lokale musikklivet på avgjørende måter.

Å stryke slike kulturelle verdier fra budsjettet er gjort i en håndvending, men å bygge dem opp tar årtier. De foreslåtte kuttene vil i realiteten gi store utslag i form av svekkede verdi- og næringskjeder og tap av ressurser som er investert i en kulturell infrastruktur med kompetansebygging og verdiskaping. Det er dette Forsvarskorpene representerer. Langsiktige kulturelle verdier med virkning langt utover de seremonielle oppgavene de utfører i Forsvaret.

Forsvaret og kulturen

Forsvarets musikk består i dag av fem profesjonelle musikkorps i Norge. Dagens ordning ble etablert som følge av en ny «hærordning» i 1817-18, og er representert ved følgende korps:

- Forsvarets Stabsmusikkorps (FSMK), Oslo
- Sjøforsvarets musikkorps (SFMK), Bergen
- Luftforsvarets Musikkorps (LFMK), Trondheim
- Forsvarets Musikkorps Nord-Norge (FMKN), Harstad
- Kongelige Norske Marines Musikkorps (KNMM), Horten, populært kalt Marinemusikken

I tillegg kommer Hans Majestet Kongens Gardes musikkorps, 3. gardekompani, som består utelukkende av vernepliktige, og Heimevernskorpene som er organisert i Heimevernet.

Forsvarets egen beskrivelse av militærmusikken lyder slik:

Med fem profesjonelle musikkorps, syv museer rundt om i Norge og en lang tradisjon med formidling av militær profesjonskultur, er Forsvaret en viktig del av det norske kulturlivet.

Tradisjonelt er militærmusikk et samlingspunkt ved mange forskjellige anledninger, både offisielle og mer uformelle. Vi er stolte av å være et av Forsvarets mest kjente ansikter utad.

Etterspørselen av militærmusikk er økende. Vi løser oppdrag både i og utenfor Forsvaret. For militære avdelinger er militærmusikken blitt en selvsagt bidragsyter under seremonier og aktiviteter av forskjellig format. Behovet for en felles plattform gjennom symbolhandlinger og seremonier er stadig viktigere for et forsvar som løser forskjellige og kompliserte oppdrag i inn- og utland. Vår oppgave er å bygge profesjonsidentitet og samhold. Et samhold som også forankrer Forsvaret i samfunnet.

Det er ikke første gang Forsvarets musikk foreslås nedlagt. Allerede i 1887 kom det forslag om nedleggelse. Da ble militærmusikken reddet av et veto fra Kong Oscar II, etter at musikkinspektør, major Ole Olsen (senere medlem av Norsk Komponistforening) i audiens talte forsvarsmusikkens sak. Siden forsøkte Stortinget å nedlegge divisjonsmusikkorpene i både 1927 og 1933, men omgjorde vedtakene etter massiv motstand fra militært og sivilt hold. (Kilde, Forsvarets nettside, <https://forsvaret.no/kultur/musikk/historikk>).

Siden har Forsvarets musikkorps med jevne mellomrom vært gjenstand for organisasjonsendringer på lik linje med det øvrige Forsvaret.

Forsvarets musikk utgjør cirka 3 promille av forsvarsbudsjettet, noe som kan sies å være forsvinnende lite. Den kulturelle kapitalen som Forsvarsmusikken representerer ligger i den andre enden av skalaen. Regjeringens forslag om å kutte ned antall Forsvarskorps og sentralisere med maksimum 100 musikere i ett korps, er rent samfunnsøkonomisk sett en svært kortsiktig strategi. Ringvirkningene blir massive, og de kan ikke leses ut fra Forsvarsbudsjettet alene. Et kjapt blick til Sverige viser oss at det er enkelt å legge ned, men svært vanskelig å reversere når det først har skjedd. Frustrasjonen over dette faktum er stor i vårt naboland.

Hva mister vi?

- **Betydningsfulle kulturforvaltere**

De norske Forsvarskorpene spiller en sentral rolle i norsk kulturliv på mange områder. De er betydelige kulturbærere i sine lokalmiljøer og spiller en aktiv og deltagende rolle rundt om i distriktene. Musikkerne holder konserter og når blant annet ut med en betydelig andel norsk musikk til nye publikumsgrupper.

- **Fremføringer av norsk musikk**

Våre komponister og arrangører skaper og har skrevet mengder med musikk for Forsvarets musikk. Forsvarskorpene er viktige ambassadører for norske komponister, ved å jevnlig bestille og fremføre nye verk, både i Norge og i utlandet. Ved å spille dem inn på plate har også et internasjonalt publikum fått muligheten til å høre det høye nivået korpene, komponistene og arrangørene i Norge representerer.

- **Yrkesmusikere og instruktører**

Forsvarets musikk består av profesjonelle utøvere. De enkelte musikere arbeider i tillegg med barn og unge som instruktører i skole- og amatørkorpene, de arbeider i kulturskolene, og de er programleverandører til konserthus og festivaler i hele landet.

I rollen som militærmusiker forenes lidenskapen som utøvende kunstner og soldatens samfunnsansvar. Man er et synlig bevis på sitt yrkesvalg gjennom uniformens umiskjennelige særtrekk og hørbart gjennom musikkens bærekraft under taktfast ledelse ved enhver seremoniell begivenhet. Man jobber ikke som militærmusiker – man er militærmusiker, med ansvar langt utover profesjonens direkte nedslagsfelt. Militærmusikken har en viktig rolle når det gjelder å menneskeligjøre soldatene. Musikken tilfører underliggende dimensjoner som kan være avgjørende for soldatens vilje og moral. Musikken blåser støvet av hverdagslivet i både vanskelige og gode tider. Musikken er med andre ord bindeledet mellom den militære profesjon og det sivile samfunn. For å slutføre analogien uten å miste den røde tråden er militærmusikkens oppgave på sett og vis å holde profesjonen på rett kjøli alle farvann. Fra et notat skrevet av Major Henning André Lilleng, Nestkommanderende/Stabssjef Forsvaret musikk, 8/8-16

- **Dirigenter og solister**

Forsvarskorpene er også oppdragsgivere til norske solister og dirigenter, som med denne omleggingen vil miste en vesentlig andel av sine årlige oppdrag. Arbeidsmarkedet for norske dirigenter vil reduseres med 130-150 uker i året. Dette igjen vil få konsekvenser for rekruttering av nye dirigenter og for utdanningsinstitusjonene.

- **Rekruttering og skoloring**

Færre arbeidsplasser betyr også at det blir færre yrkesaktive musikere og dirigenter. Det vil ikke bare være musikere, dirigenter og instruktører som forsvinner. Også viktige rollemodeller forsvinner. Hvem skal de unge musikantene i korps og kulturskoler se opp til? Hvis Forsvarets musikkorps bygges ned slik det er foreslått, forsvinner også en av de største inspirasjonskildene for barn og unge i korpsmiljøene rundt om i landet. Et annet særs viktig aspekt er hvordan høyere utdanning, studentplasser og arbeidsplasser berøres av kutt og nedleggelse i Forsvarsmusikken. Det vil få en allmenn kulturpolitisk effekt som også rammer høgskoler og universiteter. De fem forsvarskorpene har en betydelig funksjon i musikkutdanningsmodellen for Norges musikkhøgskole og universitetene, der flere av musikere har bistillinger. De fem korpene representerer også en sentral praksisarena for musikkstudentene. En nedbemanning vil også få alvorlige konsekvenser for rekruttering av studenter og kvaliteten på utdanningsmiljøene. Endringene vil få følger i alle ledd i utdanningsstrukturen. Det vil også bli færre studieplasser, da disse gjenspeiler behovet for yrkesaktive musikere. Behovet for musikklinjer ved videregående vil etter hvert bli mindre, og elever ved kulturskolene rundt omkring i landet vil få et langt dårligere tilbud.

- **Berører alle**

Forsvarskorpenes betydning for det frie feltet for øvrig er vesentlig, og nettopp det frie feltet er hva KUD

har pekt på som et viktig satsningsområde

Ringvirkninger vil også ramme amatører og et stort og variert publikum.

Over 70 000 barn og unge spiller i amatørkorps og -orkester her i landet. Med et betydelig frafall av profesjonelle instruktører og forbilder vil vi i løpet av kort tid se store endringer også i landets korpsbevegelse.

Publikum vil også miste en vesentlig leverandør av konserter, og musikere til skole- og institusjonskonserter, samt ved høytidelige anledninger og private begivenheter som f.eks bryllup, dåp og begravelse.

- **Internasjonalt omdømme**

Musikk er en spydspiss i kommunikasjon mellom kulturer og nasjoner. Norge har høy kredibilitet internasjonalt for sitt rike korpsmiljø. Korpsene våre deltar i internasjonale konkurranser og setter Norge på kartet. Vi får omtale og honnør for både skolekorpsene, de voksne amatørkorpsene og de profesjonelle Forsvarskorpsene.

Desentralisering og vedlikehold av nasjonale kulturinstitusjoner er blant Kulturdepartementets viktigste politiske satsningsområder. Forsvarets musikkorps representerer i dag således dette kulturpolitiske prinsippet ved å være en av våre viktigste kulturbærere i fem forskjellige regioner. Rent samfunnsøkonomisk vil nedleggelsene etterlate seg en kulturell slagmark der det er langt flere "ofre" enn de yrkesaktive musikerne i korpsene. I dag holder Forsvarskorpsene samlet rundt 700 konserter pr. år. Med ett sentralisert korps, der antall årsverk begrenses til 100 musikere, blir konsertproduksjonen drastisk redusert. Når vi vet at mesteparten av Forsvarets Musikk sin virksomhet i dag foregår utenfor Oslo, vil reisekostnadene øke drastisk dersom det sentraliserte korpset skal ivareta representasjon og andre oppdrag i resten av landet.

Et samlet musikkmiljø har oppfordret politisk ledelse til å opprettholde Forsvarets musikk på dagens nivå, og snarere bygge ut korpsene i tråd med tidligere anbefalinger i Stortingsmelding 33 (2008-2009) "Kultur å forsvare". Norsk Komponistforening og NOPA støtter disse argumentene. Vi mener en nedleggelse og sentralisering av Forsvarets musikk undergraver det viktigste virkemidlet Forsvaret har til å verne om et sivilisert samfunn. Kontakten med eget folk bør veie tyngre enn en budsjettpost av promilleprosentverdi. Mister vi Forsvarskorpsene forsvinner en betydelig ressurs og mye går tapt.

Vi oppfordrer med dette Stortingets politikere til å gå imot Regjeringens forslag, og heller sette i gang en prosess for å opprettholde og styrke Forsvarets fem musikkorps som en helhetlig og profilert, nasjonal kulturinstitusjon.

NOPA

Ingrid Kindem
Styreleder

Norsk Komponistforening

Jørgen Karlstrøm
Styreleder